

Anaforični samostalniki v korpusu tolmačenih in prevedenih govorov

Simona Šumrada

Abstract

The present contribution investigates the frequencies and patterns of demonstrative anaphoric nouns (A-nouns) in a bilingual intermodal parallel and comparable corpus KorToP. It comprises speeches made by Slovene and French MPs in the European Parliament and speeches produced within the contexts of the Slovene and later the French Presidency of the EU Council. The source speeches were aligned to their translations and simultaneous interpretations by means of the ParaConc software. The corpus-based study presents a methodology of connecting two fields so far unduly kept apart to a great extent, namely Translation Studies and Interpreting Studies.

The extracted A-nouns were classified into eight semantic categories, thus allowing us to search for some recurring patterns, similarities and differences across the subcorpora. Other features tested in the demonstrative referential patterns were variability (operationalized as the type / token ratio of A-nouns), evaluativeness (operationalized as inherently evaluative A-nouns and evaluative modifiers of A-nouns) and cognitive complexity (operationalized as the number of conceptual anaphora with A-nouns). As for the variability, originally produced French A-nouns were not found to have a much higher type/token relationship than originally produced Slovene anaphoric nouns, which would indicate variety is not significantly higher in French. On the other hand, evaluativeness and cognitive complexity were consistently and significantly more common in the French source speeches, which indicates a strong influence of language. Finally, we have found that A-nouns exhibit a high explicating and implicating potential.

Ključne besede: anaforični samostalniki, kazalna referenca, abstraktna (konceptualna) anafora, korpusne študije, eksplicitacija

0 UVOD

Anaforični samostalniki (v nadaljevanju A-sam) so metadiskurzivni samostalniki, ki nastopajo v leksikogramatikalnih vzorcih anaforične in kataforične rabe. Poimenovanje anaforični samostalniki (ang. *anaphoric nouns*) prva uporabi Gill Francis (1986). Kot glavno značilnost navaja inherentno nespecifičnost, ki pridobi pomen šele v sobesedilu (1994: 83). Po eni strani so podobni slovničnim, funkcijskim besedam, ki same po sebi nimajo pomena, ampak ga dobijo šele s koreferiranjem na katero drugo jezikovno enoto ali na zunanjejezikovno stvarnost, lahko pa imajo tudi lastnosti odprtega razreda polnopomenskega besedišča, saj niso vedno splošnopomenski, ampak opravljajo še dodatno vlogo vnašanja evalvacije ali implicitne argumentacije v besedilo. Z njimi avtor/govorec usmerja bralca/poslušalca v razumevanju. Če upoštevamo funkcijsko opredelitev po Francisovi (1994), se skupina A-sam zoži samo na tiste abstraktne samostalnike, ki niso v funkciji ponovitve, ampak predhodno besedilo modificirajo. Osnovne funkcije A-sam avtorica opredeli glede na metafunkcije sistemsko funkcijske slovnice (1994: 88). Kot nosilci predstavnosti funkcije imajo svoj denotativni pomen, kot nosilci medosebne funkcije enkodirajo govorečev način percepcije sveta, njegov odnos do vsebine, kot nosilci besedilne funkcije pa imajo potencial ustvarjanja kohezivnih vezi in organizacije diskurza. Schmid (2000: 18–20) ugotavlja, da so A-sam (oziroma *shell nouns*, kot jih poimenuje) edinstven lingvistični pojav, ker so lahko hkrati nosilci treh funkcij (v njegovi terminologiji funkcije navezovanja, karakterizacije in formacije koncepta).¹

Mnoge korpusne raziskave A-sam se nanašajo na primerjave gradivnih vzorcev: študentski pisni izdelki in članki uveljavljenih avtorjev (Aktas, Cortes 2008), politični diskurz in diskurz trdih znanosti (Charles 2003), pisni in govorjeni diskurz (učbeniki in predavanja s področja biologije v Flowerdew 2003a), pojavnost v različnih jezikih (angleščina in španščina v Moreno 2004 in Mur Dueñas 2003), položaj v stavku (Yamasaki 2008) itd. Na področju naravnega procesiranja jezika se tovrstno besedišče povezuje s tematiko anaforičnih odnosov, poskusi reševanja anafor in označevanja korpusov, kjer so A-sam zaznamovalci abstraktnih anafor (Botley in McEnery 2001, Botley 2006, Dipper idr. 2012, Dipper in Zinsmeister 2010, Zinsmeister, Dipper in Seiss 2012, Castaño idr. 2002 itd.). Najbolj obsežno in celovito obravnavo A-sam doslej najdemo pri Schmidu (2000), ki predlaga sintaktično in semantično kategorizacijo, na katero se naslonimo tudi v naši analizi (glej Tabela 1).

¹ Številnost funkcij tovrstnih samostalnikov se odraža v njihovih številnih poimenovanjih, ki se pojavljajo, med drugim ang. *label nouns* ali *labels* v Francis (1994) ter v Hunston in Francis (2000); ang. *lexical signalling* v Hoey (1979, 1994); ang. *carrier nouns* v Ivanič (1991); ang. *encapsulating nouns* v Sinclair (1993), Conte (1996), Álvarez de Mon y Rego (2001); ang. *labelling noun phrases* v Partington (1998); ang. *shell nouns* v Schmid (2000); ang. *signalling nouns* v Flowerdew (2003a, 2003b, 2010); ang. *discourse deictic retrospective labelling* v Goethals (2010); ang. *metadiscursive or referencing nouns* v Taharo (2012); fra. *noms sous-spécifiés* v Legallois (2008).

V raziskavi smo se osredotočili na sintaktični vzorec A-sam s kazalnim določilom in odkrivali kontraste med slovenskimi in francoskimi A-sam v izhodiščnih, prevedenih in tolmačenih govorih. Posamezne podkorpuse smo primerjali z vidika splošne pojavnosti A-sam, pojavnosti posameznih semantičnih kategorij, stopnje variabilnosti in evaluativnosti, pojavnosti v primerih referenčne eksplicitacije in pojavnosti ožje skupine A-sam, ki so zaznamovalci kognitivno kompleksnejših tipov navezovanja, kot je konceptualna anafora. Predvidevali smo, da bodo zgoraj omenjene lastnosti A-sam v veliki meri povezane z jezikovnim sistemom, zato smo podobne rezultate pričakovali v različnih podkorpusih istega jezika. Zanimalo nas je tudi, v kakšni meri bo opazen vpliv procesa prenosa izhodiščnega govora, pri čemer smo predpostavljali, da so A-sam pogosto eksplicitacijsko in implicitacijsko sredstvo.

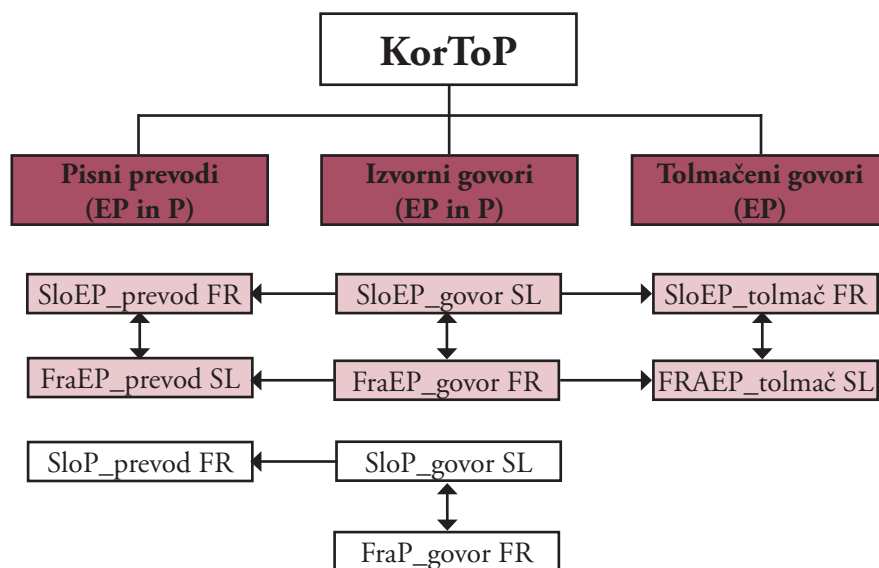
1 GRADIVO IN METODA

A-sam smo raziskovali v korpusu KorToP (**K**orpus **t**olmačenih in **p**revedenih govorov), ki ga sestavljajo govori iz dveh situacijskih kontekstov: kontekst P iz časa predsedovanja Slovenije in nato Francije Svetu Evropske unije v letu 2008 (SloP_govor SL in FraP_govor FR) ter kontekst EP iz okvira plenarnih zasedanj Evropskega parlamenta (SloEP_govor SL z govori slovenskih poslancev in FraEP_govor FR z govori francoskih poslancev), prav tako večinoma iz leta 2008. Z orodjem ParaConc smo povezali posamezne podkorpuse, kot kažejo horizontalne puščice na sliki 1: izhodiščni govori iz konteksta P so poravnani s prevodi, izhodiščni govori iz konteksta EP pa s prevodi in s tolmačenimi govori. Korpus s skupno 460 707 pojavnicami² ni označen, vendar ponuja številne možnosti primerjave z variacijo spremenljivke jezika (slovenščina, francoščina), načina prenosa (izhodiščni govor, prevod, tolmačeni govor) in situacijskega konteksta (kontekst EP in P).

V prvem koraku smo v korpusu zajeli vse besedne zveze s kazalnim določilom (demNS), ki so ontološko konkretne ali abstraktne.³ Raziskovalno okno smo nato zožili na abstraktne entitete drugega in tretjega reda ter metatekstualne samostalnike ter tako prišli do skupine A-sam v sintaktičnem vzorcu s kazalnim določilom. Te smo z relevantnim kontekstom shranili in jim naknadno pripisali oznake semantičnih kategorij, oznake o pridevniški modifikaciji oz. inherentni evaluativnosti samostalnika, pojavnosti v konceptualnih anaforah, v primeru prevedenih ter tolmačenih podkorpusov pa še podatke o pojavnosti eksplicitacij kazalne referenčnosti z uporabo A-sam.

2 Posamezni podkorpusi obsegajo po okoli 20 000 pojavnic z izjemo konteksta P, kjer podkorpusa SloP_govor SL in FraP_govor FR zajemata po okoli 100 000 pojavnic. Izhodiščni FraP_govor FR edini ni poravnani, ker v okviru Predsedovanja Francije Evropski Uniji govorov niso prevajali oz. tolmačili v slovenščino.

3 Konkretnost je lahko ontološka ali semantična. Namesto konkretno-abstraktne dihotomije je Lyons uvedel preciznejšo klasifikacijo (1977: 442–445). Razlikuje med konkretnimi entitetami prvega reda (osebe, živali, živi organizmi, fizični predmeti), abstraktnimi entitetami drugega reda (dogodki, procesi in situacije, vezane na čas in prostor) in abstraktnimi entitetami tretjega reda (koncepti izraženi z nominalizacijami, celimi povedmi ali neosebniimi stavčnimi strukturami, kot so nedoločniki in deležja).

Slika 1: Sestava korpusa KorToP glede na način prenosa

2 KONTRASTIVNI POGLED NA SLOVENSKE IN FRANCOSKE A-SAM

2.1 Sintaktični in semantični vzorci A-sam

Schmid (2000) sintaktične vzorce A-sam razdeli na dva glavna razreda: znotrajstavčne in medstavčne s kazalnimi zaimki (v nadaljevanju KZ), kot je povzeto v tabeli 1.

Tabela 1: Sintaktični vzorci A-sam (povzeto po Schmid 2000)

Znotrajstavčni vzorci rabe	Medstavčna vzorca raba:
a) A-sam + odvisnik: <i>dejstvo, da ...</i> , b) A-sam + nedoločnik: <i>cilj doseči ...</i> , c) A-sam + biti + odvisnik: <i>težava je, da...</i> , d) A-sam + biti + nedoločnik: <i>cilj je doseči...</i>	a) KZ + A-sam: <i>... to dejstvo ...</i> b) KZ + biti + A-sam: <i>to je dejstvo ...</i>

V našo raziskavo smo (tako kot Francis 1994) zajeli le vzorca A-sam s kazalnim določilom.

1. kazalno določilo + (pridevnik) + A-sam (v krepkem tisku spodaj):
(1)
*Ni potrebno razlagati, da delo bančnika vključuje tudi prevzemanje tveganj, vendar pa morajo biti ta tveganja obvladovana. Za bančnike je nujnega pomena, da v vsakem času poznajo stopnjo varnosti glede na določeno tveganje. Nekateri neregulirani finančni operaterji so pozabili na **to preprosto načelo**.* (FraEP_prevod SL)
2. kazalni zaimek + glagol *biti* + (pridevnik) + A-sam
(2)
***To** je preprosto **načelo**, na katerega so nekateri neregulirani finančni operaterji pozabili.* (Preoblikovan primer (1))

Semantične oznake smo določili na podlagi predhodnih raziskav (gl. Francis 1994 in Schmid 2000)⁴ in na podlagi pilotne analize našega korpusa. Izbrali smo 10 oznak samostalnikov s kazalnim določilom, in sicer: GAS (gramatikalizirani),⁵ K (konkretni), D (deiktični), F (faktivni), E (eventivni), C (cirkumstančni), ML (metalingvistični), LT (metatekstualni), M (modalni) in VAR (varia oz. drugo).

Tabela 2: Semantični razredi A-sam s tipičnimi primeri v slovenščini

Vrsta anaforičnih sam	Primeri
Faktivni sam (F)	<i>dejstvo, pojav, koncept, zadeva, načelo, problem, stvar, ...</i>
Eventivni sam (E)	<i>dogodek, uspeh, ukrep, ...</i>
Cirkumstančni (C)	<i>situacija, položaj, področje, ...</i>
Metalingvistični (ML)	<i>razprava, izjava, vprašanje, ...</i>
Metalingvistični – tekstualni (MT)	<i>poročilo, direktiva, člen, ...</i>
Mentalni (M)	<i>kriterij, zamisel, prepričanje</i>
Gramatikalizirani (GAS)	<i>(v to) smer, (s tega) vidika, (na ta) način, ...</i>
Varia (VAR)	<i>stopnja, gotovost, ...</i>

4 Schmid (2000) A-sam (zajame le dva sintaktična vzorca, a in c zgoraj) išče v britanskem gradivu korpusa Bank of English in pride do nabora 670 enot, na podlagi katerega izdela klasifikacijo (2000: 293–300 in 2007: 322), ki je v primerjavi s klasifikacijo Francosove bolj dodelana s šestimi osnovnimi kategorijami in številnimi podrazredi. Tako kot Schmid (2000) dopuščamo uvrščanje istega samostalnika v več skupin, saj je njegov pomen v veliki meri odvisen od besedilnega okolja.

5 Gramatikalizirani oz. frazeologizirani A-sam (GAS) so samostalniki splošnega pomena s kazalnim določilom, za katere je značilna pogosta raba in proces gramatikalizacije – zdrs samostalniške besedne zveze med prislovo oz. predlogo, šibitev ali krnitev prvotnega leksikalnega pomena ter porast v frekvenci rabe, ki je sorazmerna s procesom desemantizacije. V francoskih podkorpusih najdemo gramatikalizirane samostalnike s kazalnim določilom *cet, cette* in *ces*:

CET: *dans cet esprit, à cet égard, à cet effet*

CETTE: *de cette façon, à cette fin, à cette occasion, dans cette perspective, pour cette raison, à cette fin, de cette manière, dans cette direction, dans cette optique, sur cette base, dans cette ligne, sur cette notte*

CE: *dans ce cas, dans ce contexte, dans ce domaine, surlà ce point, dans/en ce sens, à ce stade, surlà ce sujet, de ce point de vue, à ce titre, de ce fait, dans ce but, dans ce cadre, sur ce sujet, dans ce regard, sur ce plan*

Po izvedeni kategorizaciji in označevanju izluščenih primerov s semantičnimi oznakami najprej primerjamo pojavnost posameznih razredov demNS med devetimi podkorpusi. Na podlagi velike nehomogenosti predstavljenih rezultatov (gl. tabeli 3 in 4 ter pripadajoči sliki 2 in 3) težko sklepamo o splošnih tendencah glede na vrste prenosa, konteksta ali jezika. Izstopajo predvsem slovenski in francoski tolmačeni podkorpusi, za katere je značilna velika pojavnost konkretnih samostalnikov (K), obeh vrst metalingvističnih samostalnikov (MT, ML) in majhne vrednosti deiktičnih samostalnikov (D). V izhodiščnih govorih med slovenščino in francoščino skoraj ne najdemo skupnih točk razen velike pojavnosti eventivnih samostalnikov (E) v kontekstu P. V slovenskih izhodiščnih govorih sta si oba konteksta zrcalna: v EP najdemo veliko konkretnih (K) in metalingvističnih (MT) demNS, v kontekstu P pa oba razreda dosegata najnižje vrednosti. Prevodom v francoščino je skupna velika pojavnost GAS, nasprotno pa se pri prevodih v slovenščino izkaže, da so vrednosti GAS med najnižjimi. Besedilna metafunkcija zaradi pogoste rabe GAS je torej poudarjena predvsem v obeh podkorpustih francoskih prevodov (SloEP_prevod FR in SloP_prevod FR). V slovenščini po večji pojavnosti GAS nekoliko izstopajo tolmačeni govori (FraEP_tolmač SL), vendar ne dosegajo vrednosti francoskih podkorpustov (gl. tabeli 3 in 4).

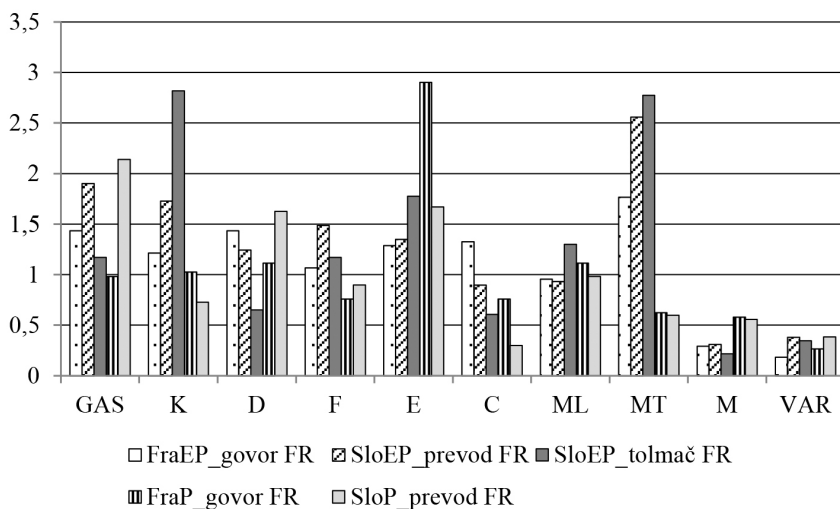
Tabela 3: Francoske nominalne sintagme s kazalnim določilom (demNS)

demNS	FraEP_govor FR		SloEP_prevod FR		SloEP_tolmač FR		FraP_govor FR (krajše) ⁶		SloP_prevod FR (krajše) ⁷	
	Št.	Stand. ⁸	Št.	Stand.	Št.	Stand.	Št.	Stand.	Št.	Stand.
GAS	39	1,436	55	1,903	27	1,170	22	0,982	50	2,140
K	28	1,214	50	1,730	65	2,818	23	1,027	17	0,727
D	39	1,436	36	1,245	15	0,650	25	1,116	38	1,626
F	29	1,068	43	1,488	27	1,170	17	0,759	21	0,898
E	35	1,289	39	1,349	41	1,777	65	2,902	39	1,669
C	36	1,326	26	0,899	14	0,606	17	0,759	7	0,299
ML	26	0,957	27	0,934	30	1,300	25	1,116	23	0,984
MT	48	1,768	74	2,561	64	2,774	14	0,625	14	0,599
M	8	0,294	9	0,311	5	0,216	13	0,580	13	0,556
VAR	3	0,130	11	0,380	8	0,346	6	0,267	9	0,385
SKUPAJ	291	10,719	370	12,805	296	12,833	227	10,138	231	9,887

⁶ FraP_govor FR (krajše) = 22 391 pojavnost

⁷ SloP_prevod FR (krajše) = 23 363 pojavnost

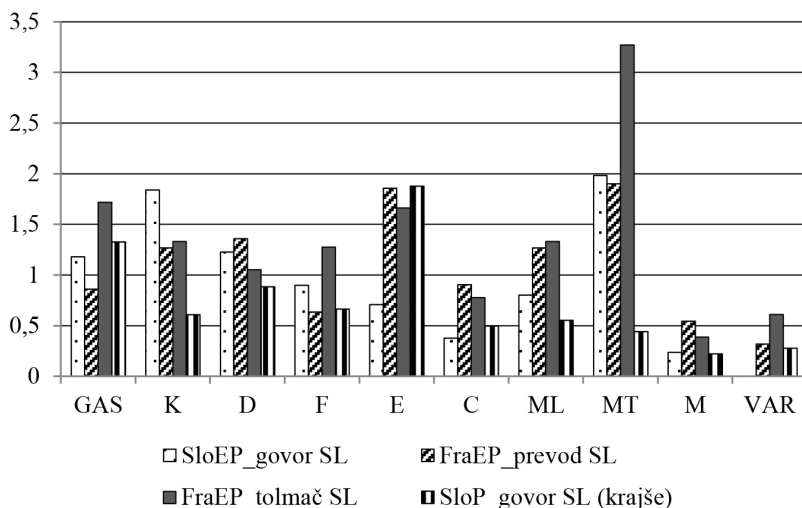
⁸ Standardizirano na 1000.

Slika 2: Francoske nominalne sintagme s kazalnim določilom (demNS)

Tabela 4: Slovenske nominalne sintagme s kazalnim določilom (demNS)

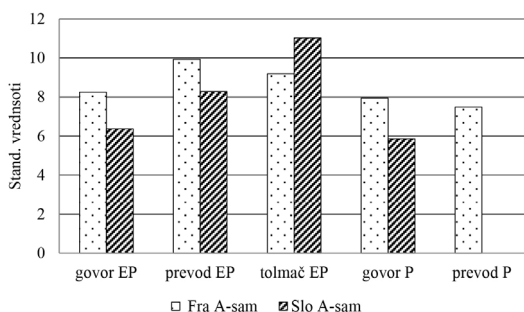
demNS	SloEP_govor SL		FraEP_prevod SL		FraEP_tolmač SL		SloP_govor SL	
	Št.	Stan.	Št.	Stand.	Št.	Stand.	Št.	Stand.
GAS	25	1,179	19	0,859	31	1,718	24	1,325
K	39	1,839	28	1,266	24	1,33	11	0,607
D	26	1,226	30	1,356	19	1,053	16	0,883
F	19	0,896	14	0,633	23	1,274	12	0,662
E	15	0,707	41	1,854	30	1,662	34	1,877
C	8	0,377	20	0,904	14	0,776	9	0,497
ML	17	0,801	28	1,266	23	1,33	10	0,552
MT	42	1,98	42	1,899	59	3,27	8	0,441
M	5	0,235	12	0,542	7	0,388	4	0,22
VAR	2	0,094	7	0,316	11	0,609	5	0,276
SKUPAJ	198	9,338	241	10,898	241	13,358	133	7,345

Slika 3: Slovenske nominalne sintagme s kazalnim določilom (demNS)

2.2 Pojavnost A-sam

V naslednjem koraku nas je zanimalo, kako pogosti v množici samostalnikov s kazalnim določilom (demNS) so A-sam. Iz vseh zajetih demNS zato izločimo dva razreda, konkretne in deiktične samostalnike.

1. FraEP_tolmač SL max
2. SloEP_prevod FR
3. SloEP_tolmač SL
4. FraEP_prevod SL
5. FraEP_govor FR
6. FraP_govor FR
7. SloP_prevod FR
8. SloEP_govor SL
9. SloP_govor SL min

Slika 4: Primerjava standardiziranih vrednosti pojavnosti fra in slo A-sam

Večjo pojavnost A-sam zasledimo v francoskih podkorpusih, z izjemo tolmačenih govorov, kjer so A-sam pogostejši v slovenščini (celo na prvem mestu po pojavnosti). V prevodih pojavnost naraste pri prevajanju v francoščino, pri prevajanju v slovenščino je povišanje minimalno, pri tolmačenju pa najbolj izrazito. Predvidevamo, da je porast pri prevajanju posledica uvajanja A-sam kot

eksplicitacijskega sredstva (gl. odsek 2.5), ki nadomešča manj eksplicitne KZ v samostalniški rabi, porast pri tolmačenju pa posledica rabe A-sam kot implicitacijskega sredstva, kar ni presenetljivo zaradi semantičnih lastnosti velike skupine A-sam: zaradi splošnega pomena ne prispevajo bistveno k informativnosti, imajo pa bolj vlogo zapolnjevalcev (ang. *fillers*), kadar tolmač na njihov račun izpusti druge bolj relevantne izjave, ki jih ne uspe razumeti in/ali ubesediti. V spodnjem primeru (3) v izhodiščnem (in tudi v prevedenem) govoru ni segmenta s kazalnim A-sam, ki pa ga najdemo pri tolmaču (... *se tudi zahvaljujem za sodelovanje pri reševanju tega problema*). To dodajanje predvidljive in manj relevantne informacije v vsebinskem smislu ni pridobitev z vidika eksplicitnosti, ampak le nadomestilo za kompleksnejši stavek: *Et je vous fais aussi un appel pour que les relations avec l'Ukraine soient également reprises tres rapidement* (slo. *Pozivam tudi vas, gospod predsedujoči Svetu, da zagotovite, da se bodo tudi odnosi z Ukrajino kmalu obnovili*), ki je v tolmačeni verziji izpuščen.

(3)

Mesdames et Messieurs, l'heure est grave et l'Union européenne ne doit pas manquer cette occasion de se montrer ferme et déterminée vis-a-vis de la Fédération de Russie, aussi grande et puissante soit-elle. Il y va de la crédibilité de l'Union européenne, de la stabilité de l'ensemble de la région, de la protection de nos voisins les plus proches et meme des États membres de l'Union. Et je vous fais aussi un appel pour que les relations avec l'Ukraine soient également reprises tres rapidement, Monsieur le Président du Conseil. Je vous remercie de votre attention et vous demande la plus grande fermeté.
(FraEP_govor FR)

*spoštovane dame in gospodje / Evropska Unija mora izkoristiti to priložnost in se odločno postaviti / eh // pokazati Ruski federaciji kaj o tem misli / kako mora le-ta reagirati / ne glede na to kako velika je / in tu gre na vsak način tudi za zavarovanje eh mm // članic Evropske unije / gospodu / Lambergersu se tudi zahvaljujem za sodelovanje **pri reševanju tega problema** // torej najlpeša hvala vsem ki so tu dali svoj prispevek //*
(FraEP_tolmač SL)

Gospe in gospodje, to je odločilni trenutek in Evropska unija ne sme izpustiti priložnosti, da lahko pokaže, da je trdna in odločena glede Ruske federacije, ne glede na to, kako je ta velika in močna. Od tega je odvisna verodostojnost Evropske unije, stabilnost celotne regije in zaščita naših najbližjih sosed in celo držav članic Unije. Pozivam tudi vas, gospod predsedujoči Svetu, da zagotovite, da se bodo tudi odnosi z Ukrajino kmalu obnovili. Hvala za vašo pozornost. Prosim, ostanite trdni.
(FraEP_prevod SL)

2.3 Variabilnost

Variabilnost A-sam smo operacionalizirali kot razmerje med različnicami in pojavnicami (TTR) A-sam. Glede na večkrat poudarjeno tendenco v francoščini, da se izogiba ponavljanju (na primer Lundquist 2005), smo večjo variabilnost pričakovali v francoskih podkorpusih, vendar pa kaže, je ta bolj povezana s situacijskim kontekstom: višje vrednosti, ki pomenijo več raznolikosti, se namreč pojavljajo v podkorpusih konteksta P ne glede na jezik (pri FraP_govor FR je TTR 0,606; pri SloP_govor SL je TTR 0,566). Vrednosti v slovenskih in francoskih izvirkih so skoraj enake. V prevodih zasledimo vedno padec TTR (v SloEP_prevod FR je TTR=0,407), prav tako pri tolmačih, kar kaže na pogostejše ponovitve (TTR=0,452 pri tolmačenju v francoščino in 0,462 pri tolmačenju v slovenščino). Podobno opažajo Dipper idr. (2012) v svojem gradivnem vzorcu jezikovnega para angleščine in nemščine: razmerje TTR pri A-sam je v prevodih vedno manjše.

2.4 Evaluativnost A-sam

A-sam pogosto povezujejo s semantično funkcijo označevanja (vrednotenja) predhodnega ali naslednjega besedilnega segmenta, ker so nosilci informacij o tem, kako interpretirati sporočilo. Zaimki nimajo potenciala za označevanje (razen spola in števila). Če se na nanašalnico navežemo s KZ, ne dajemo nobenih vrednostnih komentarjev o vsebini izrečenega, če pa nanašalnico povzamemo z A-sam, je stopnja informativnosti večja, odvisno od vrste uporabljene samostalnika in njegovih (pridevniških) modifikatorjev.⁹ V spodnjem primeru (4) je funkcija označevanja najmočnejše izražena v prevodu, kjer je A-sam okrepljen s pridevnikom. Z vidika označevanja odnosa do vsebine ločimo dve vrsti A-sam: nekateri imajo evaluativno komponento vgrajeno že v svojem pomenu (tip A: *polomija, uspeh, nesreča* ...), drugi bolj nevtralni (tip B: *situacija, mehanizem, položaj* ...), funkcijo karakterizacije upovedanega lahko opravljajo skupaj z določili (najpogosteje lastnostnostni pridevniki in oziralni stavki).¹⁰

9 Pri zelo splošnih A-sam (*stvar, zadeva* ...) je podobno kot pri zaimkih navezovanje manj eksplicitno (ang. *fuzzy reference*), kar se strateško uporablja z namenom implicitnega prepričevanja ali namenskega dopuščanja več možnih interpretacij. Predstavljeni so kot dana informacija – topik, ki nato postane izhodišče za prehod na novo tematiko, zato se v sklopu besedilnega navezovanja omenja tudi funkcija označevanja prehoda (ang. *signposting*).

10 Evaluativnost prežema praktično vse oblike jezikovnega sporočanja (Partington 2013: 44). Izražena je eksplicitno ali implicitno. Partington (2013: 52–53) identificira štiri razrede evaluativnega besedišča: besede z vgrajeno intrinzično evaluativnostjo (ang. *terrible*); besede s semantično prozodijo pozitivne ali negativne polarnosti, ki postane očitna šele interakciji z drugimi besedami (ang. *cause*); besede, katerih pozitivna ali negativna konotacija je odvisna od konteksta (ang. *almost without exception*), ter besede, ki so tipično evaluativno nevtralne, vendar v sobesedilu pridobijo evaluativni odtenek zaradi kumulativne narave evaluativnosti (ang. *book*).

V spodnjem primeru (4) je prevajalec v francoščini izkoristil možnost karakterizacije ne samo z A-sam informativnega tipa, ampak tudi z dodatno pridevniško modifikacijo, ki je v izvornem besedilu, kjer je uporabljen KZ v samostalniški rabi, ne najdemo. Na ta način se eksplicitnost karakterizacije koncepta v prevodu zviša, kot je ponazorjeno v tabeli 5.

(4)

*Preprečevanje in zgodnje odkrivanje raka sta brez dvoma področji, ki jima moramo na vseh ravneh nameniti več pozornosti in sredstev. Vsak evro, vložen v preventivo, je dolgoročno najboljša naložba. **To** moramo upoštevati vsakič ob sprejemanju težkih odločitev o prednostnih nalogah v zdravstvu. (SloP_govor SL)*

*La prévention et le dépistage précoce du cancer sont sans aucun doute des domaines pour lesquels il est nécessaire de porter une attention toute particulière et d'investir plus de moyens. Chaque euro attribué à la prévention est un investissement à long terme. **Cette dure réalité** doit être présente dans nos esprits lors des prises de décision importantes dans le domaine de la santé. (SLOP_prevod FR)*

Tabela 5: Zvišanje eksplicitnosti karakterizacije nanosnika v prevodu

<p>Eksplicitnost</p> 	<p>a) To ... – (SloP_govor SL)</p> <p>b) Cette réalité... (možna karakterizacija, neubesedena v KorToP)</p> <p>c) Cette dure réalité... (SloP_prevod FR)</p>
---	---

Tudi v tem koraku se izkaže (gl. odsek 2.2), da možnost manj eksplicitnega izražanja z A-sam splošnega pomena pogosto pride prav tolmačem, ki z uporabo splošnega A-sam (na primer v spodnjem primeru z rabo A-sam *stvar*) nadomestijo preciznejše informacije, ki jih ne utegnejo ubesediti ali pa so jih preslišali. Posledica je neeksplicitnost oz. večja implicitnost v primerjavi z izvirnikom, kot je ponazorjeno s primerom (5) in tabelo 6.

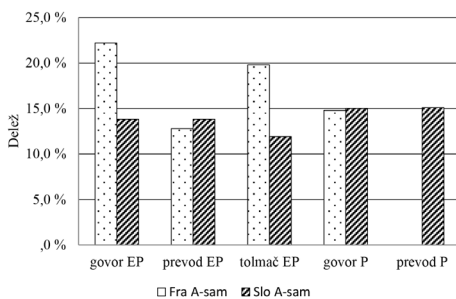
(5)

*Jaz sem prepričan, da bomo tudi **ta preizkus** prestali. (SloEP_govor SL)*
*Je suis fermement convaincu que nous serons en mesure de relever **ce défi**. (SloEP_prevod FR)*
*alors que **les choses vont bien se passer** / (SloEP_tolmač FR)*

Tabela 6: Znižanje eksplicitnosti karakterizacije nanosnika v tolmačenem govoru

Implicitnost 	a) slo. <i>ta preizkus bomo prestali ...</i> (SloEP_govor SL)
	b) slo. <i>stvari se bodo dobro iztekle ...</i> (SloEP_tolmač SL)

Po posameznih podkorpusih smo preverili, v kateri komunikacijski situaciji je kazalna referenčnost najbolj evaluativna: primerjali smo pojavnost inherentno evaluativnih A-sam, t.j. teh z izrazito pozitivno ali negativno konotacijo,¹¹ nato pa še pojavnost pridevniške modifikacije A-sam.¹² Najbolj očitna lastnost je prevladovanje A-sam z negativno konotacijo v vseh podkorpusih (razmerje povprečnih deležev inherentno negativnih in inherentno pozitivnih A-sam v francoskih podkorpusih je 10,9 % : 6,1 %, v slovenskih pa 9,9 % : 3,6 %), kar se ujema z izsledki drugih raziskav glede besedišča na splošno (Partington 2013 : 59): »Videti je, da obstaja več besedišča z negativno prozodijo, morda preprosto zato, ker imajo govorniki večjo potrebo, da govorijo o negativnih kot pozitivnih vidikih sveta«. Druga izstopajoča značilnost je večja pojavnost inherentno evaluativnih A-sam v francoskih podkorpusih (povprečje inherentne evaluativnosti francoskih A-sam je 16,9 % v primerjavi s povprečnim deležem 13,5 % v slovenskih podkorpusih). Največjo stopnjo evaluativnosti zasledimo v francoskem izvorniku v kontekstu EP (FraEP_govor FR) in v francoskem tolmačenem govoru (SloEP_tolmač FR), v slovenskih podkorpusih so A-sam najmanj evaluativni v izvorniku konteksta EP (SloEP_govor SL) in pri tolmačenju v slovenščino (FraEP_tolmač SL).

1. FraEP_govor FR max
2. SloEP_tolmač FR
3. SloP_prevod FR
4. SloP_govor SL
5. FraP_govor FR
6. SloEP_govor SL
in FraEP_prevod SL
7. SloEP_prevod FR
8. FraEP_tolmač SL min

Slika 5: Deleži inherentno evaluativnih A-sam

11 Upoštevali smo le A-sam, ki so izrazito evaluativni tudi izven konteksta: na primer *nevarnost, problem, breme* z negativno konotacijo, in *uspeh, napredek* s pozitivno konotacijo. Drugih A-sam, pri katerih je pozitivna ali negativna interpretacija odvisna od konteksta, nismo šteli (na primer: *povezava* itd.).

12 Tako pridobljeni podatki so le približna slika o evaluativnosti posameznih podkorpusov, kajti evaluativnost, tako kot eksplicitnost, ni izoliran pojav, ki ga lahko omejimo na raziskovani jezikovni izraz. Evaluativnost se lahko s kazalne referenčnosti prenese na druge nosilce, tako da lokalna odsotnost še ne pomeni globalne odsotnosti.

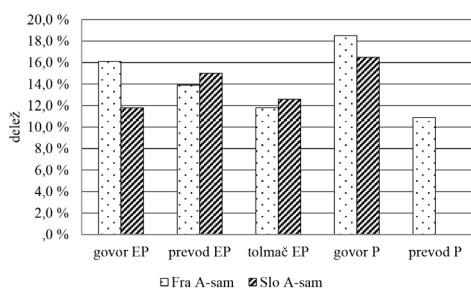
Dodatna možnost vnosa evalvacije je pridevniška modifikacija. Od vseh kategorij pridevnikov, ki modificirajo anaforične samostalnice, imajo lastnostnostni pridevniki najbolj poudarjeno vlogo vnašanja evalvacije, zato smo se pri pregledu konkordančnih nizov osredotočili nanje. Ti evalvacijo vnašajo implicitno (v vlogi pridevniškega prilastka, gl. primer 6) ali eksplicitno (v vlogi povedkovega določila, gl. primer 7).

(6)

V tej izredno zahtevni energetski situaciji je zelo pomembna dinamika razvoja in v tem okviru še posebej vprašanje hitrega razvoja novih tehnologij. (SloEP_govor SL)

(7)

Ta nevarnost se mi zdi, da je realna. (SloEP_govor SL)

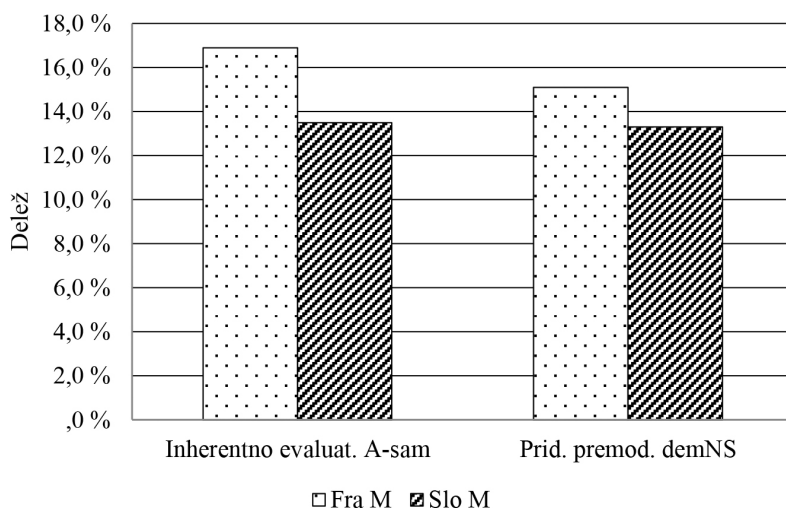
1. FraP_govor FR max
2. SloP_govor SL
3. FraEP_govor FR
4. FraEP_prevod SL
5. SloEP_prevod FR
6. FraEP_tolmač SL
7. SloP_govor SL
8. SloEP_tolmač FR
9. SloP_prevod FR min

Slika 6: Deleži fra in slo A-sam s pridevniškimi modifikatorji, ki izražajo evaluativnost (lastnostnostni pridevniki)

Tudi pri evaluativnosti v obliki pridevniške modifikacije kazalne referenčnosti izstopajo francoski izvorniki (gl. slika 6: največje vrednosti v podkorpusu FraP_govor FR). Glede na primerljive rezultate v obeh kontekstih bi lahko sklepali o večji evaluativnosti v francoščini. Skladno s tem v kontekstu EP pri prevajanju v francoščino zasledimo porast, pri prevajanju v slovenščino pa padec. Skladni sliki nekoliko nasprotujejo podatki o prevodih v kontekstu P, kjer so rezultati obratni (padec pri prevodu v francoščino). Pri tolmačenju opazimo padec evaluativnosti pri prenosu v slovenščino in približno enako raven pri prenosu v francoščino.

Če oba podatka o evaluativnosti združimo, ugotovimo, da so povprečni deleži evaluativnosti kazalne reference, tako z vidika inherentne evaluativnosti A-sam kot z vidika pridevniške premodifikacije, podobni (gl. slika 7): v obeh primerih je evaluativnost bolj poudarjena v francoščini, ne glede na način prenosa in kontekst, kar nas navede k sklepu, da je evaluativnost v okviru našega raziskovanega tipa diskurza vezana na jezik (prim. Mur Dueñas 2003, ki za raziskovalne članke poslovnih ved poroča o višji stopnji evaluativnosti v angleščini v primerjavi s

španščino). Izsledki tako potrjujejo našo začetno hipotezo o vplivu jezikovnega sistema na rabo A-sam.

Slika 7: Primerjava povprečne vrednosti referenčne evaluativnosti v francoskih in slovenskih podkorpusih

2.5 Pojavnost A-sam v primerih eksplicitacij

Kvantitativne podatke o primerih referenčnih eksplicitacij (premik manj eksplicite oblike samostojnega KZ v besedno zvezo s kazalnim določilom) iz predhodne raziskave (Šumrada 2014) smo tu nadgradili s podatki o semantičnih lastnostih primerov eksplicitacij, tako da smo pri njih preverili pojavnost A-sam.

Tabela 7: Pojavnost A-sam v eksplicitacijah prevodov (brez GAS)

Podkorpusi	Št. A-sam v eksplicitacijah	Skupno št. eksplicitacij	Delež A-sam v eksplicitacijah
Prevodi v fra. (P)	28	57	49,2 %
Prevodi v fra. (EP)	22	40	40 %
Prevodi v slo. (EP)	7	7	100 %

A-sam so očitno pogosto eksplicitacijsko sredstvo, saj jih v francoskih prevodih zasledimo v okoli 40 % do 50 % primerov eksplicitacij. Pri prevajanju v slovenščino (in pri tolmačenju) so deleži še večji, vendar statistično manj relevantni

zaradi nizke pojavnosti eksplicitacij. Kot A-sam nismo šteli primerov gramatikaliziranih samostalnikov GAS (*de ce fait...*), sicer bi bili ti deleži še nekoliko višji.¹³

2.6 A-sam kot zaznamovalci konceptualnih anafor

A-sam in KZ imajo to »priročno« lastnost, da kompleksno vsebino iz besedilnega okolja zreducirajo na koncept, s čimer zmanjšajo kognitivni napor pri procesiranju sporočila in hkrati omogočijo lažji priklic denotata v nadaljevanju diskurza. Za razliko od KZ imajo A-sam to prednost, da kompleksni vsebini dajo ime, jo popredmetijo (reificirajo), ali če uporabimo terminologijo kognitivne slovnice (Langacker 1987: 189), jo profilirajo kot predmet. Pojav zgoščanja (kompleksnejše) informacije v eno samo semiotično entiteto Schmid (2000: 366) opisuje kot kognitivni učinek hipostaze ali reifikacije (postvarjenja). S tem se kratkoročni spomin manj obremeni, saj predmet lažje dojamemamo, si ga zapomnimo in ga vgrajujemo v nove strukture v nadaljevanju diskurza. Posledica je lažja retorična argumentacija, saj je izražanje celotnega koncepta, opisa dogodka ali situacije s samostalnikom kognitivno bolj obvladljivo.

V spodnjem primeru (8) se KZ (*tega*) anaforično nanaša na kompleksno odnosično v strukturi stavka (podčrtano). V prevodu so podčrtane tri vrstice vsebine popredmetene z A-sam *cette situation*, ki se pojavlja v vlogi konceptualne anafore (v nadaljevanju KA).

(8)

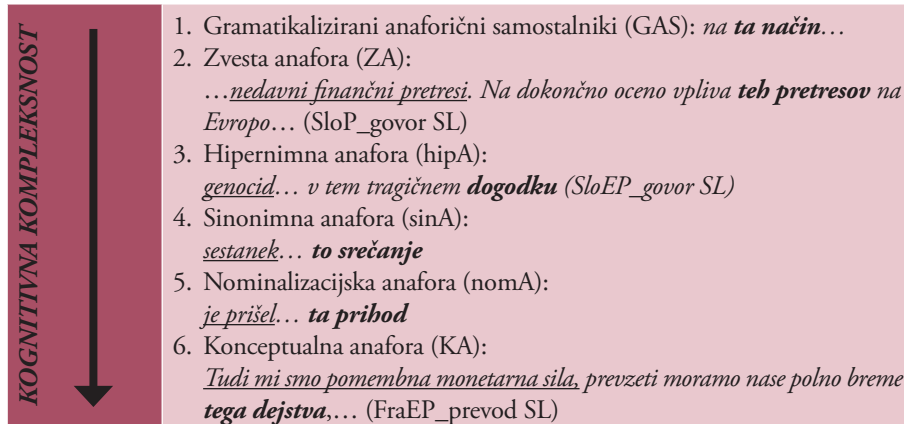
Kot veste, Europol na ključna delovna mesta lahko zaposluje samo za določen čas. Nekaj časa je bilo to pozitivno, in sicer zaradi izmenjave izkušenj med državami, ampak s tem, ko smo začeli obravnavati njegovo pravno podlago, danes zaposleni v Europolu ne vedo, ali bodo še imeli službo in kakšna bo ta po letu 2010. Zaradi tega direktor vedno težje pridobiva najboljše kadre za delo v tej organizaciji. (SloP_govorSL)

Comme vous le savez, Europol ne peut recruter que sur la base de contrats à durée déterminée. Pendant quelque temps, la priorité a porté sur l'échange d'expériences entre les pays ; depuis que l'on s'intéresse au fondement juridique de cette organisation, les personnes qui travaillent en son sein ne savent toujours pas si elles pourront conserver leurs emplois à l'avenir et quelle sera la situation à partir de 2010. Cette situation complique les questions de ressources humaines au sein de cette organisation. (SloP_prevod FR)

V naslednjem koraku naše analize želimo preveriti pojavnost A-sam v zgoraj opisanih primerih povzemanja kompleksnih struktur s konceptualnimi

13 Če upoštevamo funkcijsko opredelitev A-sam, po kateri v to skupino ne sodijo navezovanja tipa zveste anafore, bi bili deleži dejansko manjši: 17,5 % fra. A-sam (nezvestih anafor) v eksplicitacijah iz konteksta P, 19 % iz konteksta EP.

anaforam (KA). V KA, ki jih imamo za kazalce kognitivne kompleksnosti kazalnega navezovanja,¹⁴ se tipično pojavljajo samostalniška jedra štirih razredov A-sam, in sicer faktivni, eventivni, cirkumstančni in modalni razred, zato se v nadaljevanju osredinimo na ta ožji izbor A-sam. V razredih konkretnih in deiktičnih samostalnikov je namreč pojavnost KA povsem izključena, v skupini metalingvističnih, metatekstualnih samostalnikov ter skupine VAR pa po naših opažanjih v pilotni študiji zelo nizka, zato jih pri označevanju primerov KA nismo upoštevali. KA smo torej iskali samo v oknu A-sam tipa F, E, C, in M. Za selektivno strategijo določanja KA v neoznačenem korpusu smo se odločili zaradi neizogibno zamudnega iskanja, saj je za opredelitev vrste anafore potrebno poiskati antecedent, ki lahko sega precej daleč nazaj v besedilo. Z orodjem ParaConc smo ponovno pregledali vse leme izbranih razredov A-sam s kontekstom 400 pojavnih pred iskano besedo in 400 pojavnih za njo. V nekaterih primerih smo pri iskanju antecedenta morali preveriti še širši kontekst in se ponovno vračati v konkordančne nize ParaConca, ki omogoča vpogled v celotni govor. V shranjenih excelovih datotekah, v katerih smo že označili semantične razrede, podatke o evaluativnosti in pojavnosti eksplicitacij, smo nato dodali še oznako glede tipa anafore:¹⁵ zvesta anafora (ZA), sinonimna anafora (sinA), hipernimna anafora (hipA), nominalizacijska anafora (nomA), konativna anafora (konA),¹⁶ konceptualna anafora (KA) in »Drugo«.

Slika 8: Stopnje kognitivne kompleksnosti v odvisnosti od tipa anaforičnega navezovanja

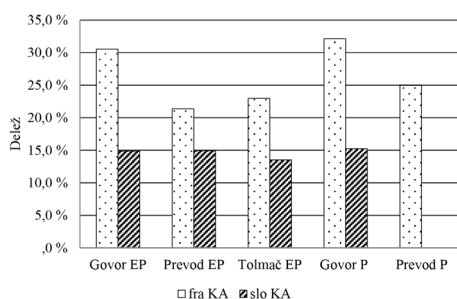
14 Kognitivna kompleksnost leksikalnega kazalnega navezovanja je količina potrebnega kognitivnega navora, ki ga pri ubeseditvi izkazujejo govornici, prevajalci in tolmači. Predpostavljamo, da je kognitivna kompleksnost leksikalnega navezovanja najnižja pri A-sam tipa GAS, katerih raba je zaradi pogoste pojavnosti že avtomatizirana. Kognitivni napor prav tako ni velik v primeru anaforične ponovitve (zvesta anafora), večjega pa predvidevamo, kadar se anafora navezuje na antecedent tako, da z njim vstopi v druga medleksemska razmerja (sinonimija, hiponimija, hipernimija itd.) oz. v primeru navezovanja v obliki KA, ki povzema glagolsko sintagmo, stavek ali celotni segment besedila.

15 Med anafore smo šteli tudi primere katafore in anakatafore.

16 Primeri prve omembe brez eksplicitnega antecedenta (fra. anaphore mémorielle, ang. recognizing anaphora).

Povprečje deležev pojavnosti KA po francoskih podkorpusih je 26,4 %, po slovenskih podkorpusih pa precej manj, in sicer 14,6 %, kar kaže, da je za pogostnost KA odločilni dejavnik jezik. Razlike med slovenščino in francoščino so najbolj očitne v izvirkih: v kontekstu EP so vrednosti za francoščino skoraj trikrat večje od slovenskih, v kontekstu P pa okoli dvakrat. V prevodu se skladno s tem vrednosti izvirkov zvišajo pri prenosu v francoščino, v smeri prevajanja v slovenščino pa znižajo. Enako se dogaja pri tolmačenju. Podkorpusa z največjo pojavnostjo KA sta oba podkorpusa izhodiščnih govorov v francoščino, FraP_govor FR (32,14 %) in FraEP_govor FR (30,55 %), najnižje vrednosti zasledimo pri tolmačenju v slovenščino (13,51 % v FraEP_tolmač SL). Delež KA pri tolmačenih prevodih v francoščino (22,98 % v SloEP_tolmač FR) celo presega vrednosti pri prevajanju v slovenščino v kontekstu EP (14,94 % v FraEP_prevod SL).

1. FraP_govor FR max
2. FraEP_govor FR
3. SloP_prevod FR
4. SloEP_tolmač FR
5. SloEP_prevod FR
6. SloP_govor SL
7. FraEP_prevod SL
8. SloEP_govor SL
9. FraEP_tolmač SL min

Slika 9: Deleži konceptualne anafore v francoščini in slovenščini

3 SKLEP

A-sam smo opredelili kot skupino metadiskurzivnih samostalnikov bolj ali manj splošnega pomena, ki se nanašajo na entitete v predhodnem (anaforično navezovanje) ali naslednjem (kataforično navezovanje) besedilu. Pojavljajo se v funkciji povezovanja besedila (kohezija), označevanja nosilca in povzemanja kompleksne vsebine, kar pomeni da so večplastno sredstvo s funkcijsko polifonijo predstavni, medosebnih in besedilnih pomenov.

Naša pričakovanja, da bo raba A-sam v veliki meri vezana na jezikovni sistem so se deloma potrdila. Opazni vpliv jezika se je pokazal v lastnosti evaluativnosti A-sam (izražanje medosebne funkcije), ker smo večjo tendenco h referenčni karakterizaciji nosilca preko A-sam zasledili v francoskih podkorpusih, ne glede na kontekst in vrsto prenosa. Splošno višja pojavnost francoskih A-sam v primerih konceptualne anafore, ki je zaznamovalka kognitivno kompleksnega navezovanja, prav tako kaže na sistemsko vezanost. Po drugi strani pa se zdi, da je lastnost

variabilnosti A-sam bolj povezana s situacijskim kontekstom kot jezikovnim sistemom, kar smo izpostavili kot presenetljivo, saj se domneva o tendenci francoščine k izogibanju ponavljanja v našem gradivnem vzorcu ni izrazito potrdila. Prav tako z razdelitvijo A-sam v semantične kategorije nismo prišli do homogenih podatkov, ki bi omogočili vpogled v to, katera od semantičnih kategorij izstopa v enem od obeh jezikov. Kljub vsemu se je razporeditev v semantične razrede izkazala koristna zaradi lažje poti do podatka o pojavnosti konceptualnih anafor (KA), ki smo ga želeli pridobiti z namenom ugotavljanja kompleksnosti navezovanja s kazalnimi sredstvi. V sklopu preverjanja naše druge hipoteze smo A-sam v strukturi demNS proučili kot sredstvo eksplicitacije. Potrdili smo, da so A-sam v strukturnem vzorcu s kazalnim določilom pomembno eksplicitacijsko sredstvo. V primerjavi z izhodiščnimi govori pojavnost A-sam naraste tudi v tolmačenih podkorpusih, vendar so tu pogosto v vlogi implicitacijskega sredstva, ki ne prispeva k informativnosti, ampak ima bolj vlogo zapolnjevalca, na račun katerega tolmač izpusti druge bolj relevantne izjave, ki jih ne uspe razumeti in/ali ubesediti.

Bibliografija

- Aktas, Rahime Nur in Viviana Cortes, 2008: Shell nouns as cohesive devices in published and ESL student writing. *Journal of English for Academic Purposes* 7/1. 3–14.
- Álvarez de Mon y Rego, Inmaculada, 2001: *Encapsulation and prospection in written scientific English*. Estudios de la Universidad Complutense 9. Madrid: Universidad Politécnica de Madrid. 81–101.
- Botley, Simon, 2006: Indirect anaphora. Testing the limits of corpus-based linguistics. *International Journal of Corpus Linguistics* 11/1. 73–112.
- Botley, Simon in Tony McEnery, 2001: Demonstratives in English: A corpus-based study. *Journal of English Linguistics* 29/1. 7–33.
- Castaño José, Jason Zhang in James Pustejovsky, 2002: Anaphora resolution in biomedical literature. *Proceedings of the International Symposium on Reference Resolution for NLP*. Alicante, Spain.
- Charles, Maggie, 2003: 'This mystery...': A corpus-based study of the use of nouns to construct stance in theses from two contrasting disciplines. *Journal of English for Academic Purposes* 2. 313–326.
- Conte, Maria-Elisabeth, 1996: Anaphoric encapsulation. *Coherence & anaphora. Belgian Journal of Linguistics* 10. De Mulder Walter in Tasmowski Liliane (ur.). 1–11. http://www.benjamins.nl/cgi-bin/t_bookview.cgi?bookid=BJL%2010. (Dostop: 4. 5. 2012)
- Dipper, Stefanie in Heike Zinsmeister, 2010: Towards a standard for annotating abstract anaphora. *Proceedings of the LREC 2010. Workshop on Language Resource and Language Technology Standards*. Valletta, Malta. 54–59.

- Dipper, Stefanie, Melanie Seiss in Heike Zinsmeister, 2012: The Use of Parallel and Comparable Data for Analysis of Abstract Anaphora in German and English. *Proceedings of the LREC-12*. Istanbul, Turkey. 138–145. http://ling.uni-konstanz.de/pages/home/zinsmeister/publ/lrec2012_172_Paper.pdf. (Dostop: 2. 5. 2013)
- Flowerdew, John, 2003a: Register-Specificity of Signalling Nouns in Discourse. *Language and Computers*. 46/1. 35–46
- Flowerdew, John, 2003b: Signalling nouns in discourse. *English for Specific Purposes Journal* 22/4. 329–346
- Flowerdew John, 2010: Use of signalling nouns across L1 and L2 writer corpora. *International Journal of Corpus Linguistics* 15/1. 36–55.
- Francis, Gill, 1986: Anaphoric nouns. *Discourse analysis monograph*, 11. Birmingham: English Language Research.
- Francis, Gill, 1994: Labelling discourse: an aspect of nominal-group lexical cohesion. *Advances in Written Text Analysis*. Malcolm Coulthard (ur.). London: Routledge. 83–101.
- Goethals, Patrick, 2010: Using translation corpora as a discovery procedure. The case of discourse deictic retrospective labelling. *Language Windowing through Corpora. Visualización del lenguaje a través de corpus*. Moskowich idr. (ur.). La Coruña: University of A Coruña. 335–346.
- Hoey, Michael, 1979: *Signalling in Discourse*. Birmingham: English Language Research.
- Hunston, Susan in Gill Francis, 2000: *Pattern Grammar*. Amsterdam: John Benjamins.
- Ivanič, Roz, 1991: Nouns in search of a context. *RAL XXIX/2*. 93–114.
- Krein-Kühle, Monica, 2002: Cohesion and Coherence in Technical Translation: The Case of Demonstrative Reference. *Linguistica Antverpiensia* 1. 41–53. <http://www.lans-tts.be/img/NS1/P41-53KR.PDF>. (Dostop: 12. 3. 2013)
- Kunz, Kerstin, 2006: Investigating nominal coreference in originals and translations. *Pre-Proceedings der SPRIK Conference 2006: Explicit and implicit information in text - Information structure across languages*, 8–11. 6. 2006, Oslo. 41–44. http://fr46.uni-saarland.de/croco/oslo_kunz.pdf. (Dostop: 12. 3. 2013)
- Langacker, Ronald W., 1987: *Foundations of Cognitive Grammar 1. Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Legallois, Dominique, 2008: Sur quelques caractéristiques des noms sous-spécifiés. *Solia* 23. 109–127. <http://www.crisco.unicaen.fr/IMG/pdf/Solia.pdf>. (Dostop 24. 5. 2012)
- Lundquist, Lita, 2005: Noms, verbes et anaphores (in)fidèles. Pourquoi les Danois sont plus fidèles que les Français. *Langue française* 145. 73–91. http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/lfr_00238368_2005_num_145_1_6627. (Dostop 12. 5. 2013).

- Lyons, John, 1977: *Semantics* 1–2. London: Cambridge University Press.
- Moreno, Ana I., 2004: Retrospective labelling in premise–conclusion metatext: An English–Spanish contrastive study of research articles on business and economics. *Journal of English for Academic Purposes* 3/4. 321–339.
- Mur Dueñas, Pilar, 2003: Analysing stance in American and Spanish business management RAs: The case of sentence-initial ‘retrospective labels’. *Journal of English Studies* 4. 137–154.
- ParaConc: <http://www.athel.com/para.html>. (Dostop 12. 8. 2012).
- Partington, Alan, 1998: *Patterns and Meanings*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Partington, Alan, Alison Duguid, Charlotte Taylor, 2013: *Patterns and meanings in discourse: theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Schmid, Hans-Jörg, 2000: *English Abstract Nouns as Conceptual Shells: From Corpus to Cognition*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Sinclair, John, 1993: Written Discourse Structure. *Techniques of Description: Spoken and Written Discourse (a festschrift for Malcolm Coulthard)*. John Sinclair, Michael Hoey in Gwyneth Fox (ur.). London: Routledge. 6–31.
- Šumrada Simona, 2014: *Eksplicitacija v prevedenih in tolmačenih političnih govorih*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Tahara, Nobuko, 2012: Metadiscursive Nouns in English. A Comparison of Various Types of Referencing Nouns. *Journal of Humanities and Social Sciences* 34. Graduate School of Humanities and Social Sciences Okayama University. 13–32. file:///C:/Users/User/Downloads/hss_034_013_032.pdf. (Dostop 3. 4. 2014).
- Yamasaki, Nozomi, 2008: Collocations and colligations associated with discourse functions of unspecific anaphoric nouns. *International Journal of Corpus Linguistics* 13/1. 75–98.
- Zinsmeister, Heike, Stefanie Dipper in Melanie Seiss, 2012: Abstract pronominal anaphors and label nouns in German and English: Selected case studies and quantitative investigations. *Translation: Corpora, Computation, Cognition. Special Issue on the Crossroads between Contrastive Linguistics, Translation Studies, and Machine Translation* 2/1. 47–80. http://ling.uni-konstanz.de/pages/home/zinsmeister/publ/tc3_submitted.pdf. (Dostop 12. 5. 2013).